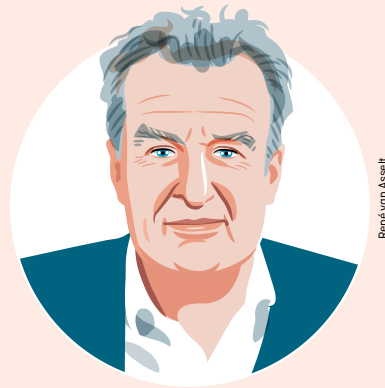

Een watercrisis? 'Dacht het niet,' zo zeggen de lepelaars

René van Asselt

Vlak voor ons zien we een witte vogel opstijgen. 'Pap, hij heeft een zwarte snavel,' roept Marte. Mijn dochter en ik wandelen op de westpunt van Schiermonnikoog. Zou dit de beroemde lepelaar zijn geweest?

Even later fietsen we langs de Westerplas en kunnen we in alle rust door de verre kijker kijken en de vogel vergelijken met het plaatje op de telefoon. Zwarte poten, wit lijf, zwarte snavel met een oranje en breed uitlopend uiteinde (de lepel), hangende kuif – bingo. Jazeker, dit wonderschone beest, dat je eerder associeert met de Okavango-vallei in Botswana, zit gewoon in ons kikkerlandje. Rond 1970 nog maar 170, nu volgens Vogelbescherming Nederland een paar duizend broedparen.

Vijftig jaar geleden kwam ik als student scheikunde voor het eerst op het eiland van de grijze monniken. Toen ook al kon je hier bijzondere vogels waarnemen, zoals de bergeend en bruine kiekendief, maar lepelaars waren er nog niet. De eerste zag ik zo'n jaar of vijftien geleden. Het Waddeneiland was net uitgeroepen tot leukste gemeente van Nederland (de Amerikaanse nieuwszender CNN tipte het dit jaar zelfs als een van 's werelds tien beste eilanden om tot rust te komen) en met het geld van die prijs bouwde Sytze Schut – voormalig eigenaar van de enige supermarkt en wethouder – een vogelhut aan de Westerplas. Diezelfde Schut vroeg me eens in de gelagkamer van Hotel Van der Werff, na een paar pintjes en met pretogen: 'Weet je wat wij eilanders in de winter doen?' Even stilte. 'Het geld tellen dat julie toeristen de rest van het jaar hier uitgeven.'

Die vogelhut dus. Daar zag ik toen aan de overkant van de Westerplas een paar grote witte vogels door mijn verre kijker. 'Kweenie, het lijken me zilverreigers,' zei ik tegen mijn vrouw. Een andere vogelaar met een jaloersmakende kijker op statief (het bleek VPRO-programmamaker Cherry Duyns te zijn) draaide zich om en zei met diepe basstem en lichte verontwaardiging: 'Nee natuurlijk niet, het zijn lepelaars!'

Lepelaars zitten 's winters in West-Afrika. Vogelbescherming Nederland: 'Het overgrote deel van de West-Europese populatie broedt in ons land.' Dat geeft aan dat de Vereniging Natuurmonumenten fout zit. De oudste natuurclub van Nederland verzamelde handtekeningen onder de kreet: 'Stop de watercrisis!' Met als toelichting: 'De kwaliteit van het water is ronduit slecht. Door pesticiden en meststoffen. Minder dan 1 procent van de wateren in Nederland voldoet aan alle Europese normen voor waterkwaliteit.'

Er werd een petitie met ruim 100.000 handtekeningen overhandigd aan D66-Kamerlid Tjeerd de Groot, die op zijn beurt twitterde: 'Slechts één procent van ons water is in een goede staat.' Het is voor de helft gelogen, de rest is desinformatie. Dat onze wateren niet aan normen voldoen, komt omdat we tegenwoordig dankzij de meetrevolutie elke gewenste en ongewenste substantie in extreem lage concentraties kunnen aantonen. Daardoor worden normen strenger, en strenge normen worden overschreden. Maar die papieren, bureaucratische schijnwerkelijkheid zegt niets over de vervuiling in microgrammen per liter water. In tabellen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) valt na te lezen dat die waterkwaliteit sterk is verbeterd.

Daarnaast meet het CBS met het NEM (Netwerk Ecologische Monitoring) de biodiversiteit in Nederland. De maat daarvoor is de Living Planet Index (LPI). Die stijgt sinds 2000 licht (iets dat u nooit in de krant leest of in het journaal hoort) en dat komt door het water. 'Als de LPI wordt opgedeeld naar ecosystemen, blijkt dat de toename van de Nederlandse LPI vooral plaatsvond in zoet water en moeras.'

Ukunt ook naar buiten gaan en uw ogen de kost geven. Vervuiling hoopt zich op in de voedselketen. Zou er echt een watercrisis zijn, dan gaat het slecht met de waterplanten. Zou het slecht gaan met de waterplanten, dan gaat het nog veel slechter met de vissen die daarvan leven. En dan waren er bijna geen visetende watervogels meer over. Welnu, het gaat zó slecht met ons water dat duizenden lepelaars vanuit Afrika hier naartoe vliegen, via de Spaanse en Franse moerassen, elk voorjaar weer. Van de aalscholver waren in 1960 nog maar duizend broedparen over, nu 20.000. Ik heb in mijn jeugd nooit een ooievaar gezien, nu struikel je erover. Er zijn vijf keer zoveel futen als vijftig jaar geleden. Je kunt midden in de stad, vanaf een terras, pintje in de hand, naar hun baltsen kijken.

Gezamenlijk kwetteren en gakken al die visetende watervogels: bij Natuurmonumenten zitten liegbeesten.

Zou het slecht gaan met ons water, dan waren er niet zo veel watervogels